

BORBÉLY SÁNDOR
tudományos munkatárs

**Néprajztudományi Intézet,
ELTE HTK, Társadalomnéprajzi
Osztály**

Intézeti szobaszám: B.8. 21.

Hivatali telefon: +36-1/224-6700/128

E-mail: sborbely@btk.mta.hu

Nyelvtudás: ukrán; angol

Tudományos fokozat: PhD (2022)

Kutatási területek: Informális gazdaság, lokális együttélési technikák, etnikai konfliktusok, adaptációs mechanizmusok multietnikus (különösen ukrán, magyar, roma) vidéki közösségekben, határvidéki periférikus térségekben

Születési hely, idő: Tiszapéterfalva (Ukrajna, Kárpátalja megye), 1982. 07.07.

Tanulmányok, végzettség

Egyetemi tanulmányok

2004 – 2007 Debreceni Egyetem BTK, Néprajzi Tanszék, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, PhD-hallgató

1999 – 2004 Ungvári Nemzeti Egyetem Filológiai Kar, Magyar Filológiai Tanszék, magyar nyelv és irodalom szak

Végzettség

2022 – PhD-fokozat megszerzése. Doktori értekezés címe: „Informális gazdasági stratégiák és hétköznapi politikai gyakorlatok Kárpátalja határvidéki régiójában az államszocializmus és a posztiszocializmus éveiben”. (Témavezető: Prof. Dr. Bartha Elek. Minősítése: summa cum laude.)

2004 – Magyar nyelv és irodalom szakos tanári diploma (BA, MA.)

Ösztöndíjak

2024 – Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj (időtartam: 6 hónap, Szlovákia, Fórum Kisebbségkutató Intézet Etnológiai Központja, Komárnó)

2021 – a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Közép-Európa Kutatóintézetének kutatói ösztöndíja (12 hónap, Ukrajna, Románia)

2018 – Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj (időtartam: 6 hónap, Ukrajna)

2016 – 2019 MTA Fiatal Kutatói Ösztöndíj, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Néprajztudományi Intézet, Budapest (időtartam: 36 hónap)

2013 – 2014 Jedlik Ányos Doktorjelölti Ösztöndíj (12 hónap, Magyarország)

2013 – Campus Hungary kutatói ösztöndíj (időtartam: 6 hónap, Oroszországi Föderáció, Moszkva)

2011 – Marian Madison Gypsy Lore Society Young Scholar's Prize in Romani Studies

2008 – 2009 MTA-Sasakawa Young Leaders Fellowship Fund kutatói ösztöndíj (12 hónap, Budapest)

2007 – 2008 MTA HTMT Ösztöndíj Program kutatói ösztöndíj (12 hónap,

2004 – 2007 Magyar Állami ösztöndíj (a teljes doktori képzés Magyarországon)

2002 – 2003 Apáczai tanulmányi ösztöndíj

Munkahely

2021– ELKH/HUN-REN BTK/ELTE HTK, Néprajztudományi Intézet /MTA Kiváló Kutatóhely/ (tudományos munkatárs)
2019 – 2021 Eötvös Loránd Kutatási Hálózat, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Néprajztudományi Intézet /MTA Kiváló Kutatóhely/ (tudományos segédmunkatárs)
2016 – 2019 MTA BTK Néprajztudományi Intézet (ifjúsági ösztöndíjas)
2013 – 2016 Moszkvai Állami Lomonoszov Egyetem Finnugor Tanszék (magyar lektor)
2008 – 2014 Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológiai Intézet (egyetemi tanársegéd)

Kutatási projektek

2026 – 2030 The Resilience of the Hungarian Countryside (1989–Present): Economic Strategies, Adaptation Limits, and Pathways of Self-Organization and Survival. (NKFIH 152797, ELTE HTK Néprajztudományi Intézet, résztvevő kutató)
2023-2026 ELKH Örökségkonstrukciók kortárs közösségi színtereken – Identitás, emlékezet, reprezentáció (Konzorciális OTKA 143295, BTK Néprajztudományi Intézet, résztvevő kutató)
2021–2023: Örökségképzés, kulturális emlékezet, identitás. ELKH SA-35. (résztvevő kutató)
2021–2023 ELKH: Társadalmi és kulturális reziliencia a Kárpát-medencében (résztvevő kutató)
2020 – 2025 „Lokalitás a globális változások hálózatában: Az ökológiai antropológia mint közvetítő a helyi közösségek és a globális változások között a Kárpát-medencében”. (MTA „Lendület” program, projektvezető: Babai Dániel, résztvevő kutató)
2016 – 2020 „Párhuzamos ruralitások. A vidékiség mai (lét)formái négy erdélyi kistérségben” (NKFI 120712, MTA BTK Néprajztudományi Intézet, résztvevő kutató).
2011–2015. „Hármas határok vizsgálata Magyarország délnyugati, délkeleti és északkeleti térségében” (OTKA 91112, MTA BTK Néprajztudományi Intézet, résztvevő kutató).
2011–2014. „Társadalmi normák és életvezetési gyakorlatok transzfer folyamatai Kárpátalja”. OTKA 101810, Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológiai Intézet, résztvevő kutató).
2009–2010. „A közművelődés az informális és nem formális tanulás szolgálatában (TÁMOP-3.2.3/08/2 Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai és Továbbképző Intézet, résztvevő kutató).
2007–2009. „Változó nemzeti diskurzusok: az azonosságról és a különbségekről magyar állampolgárok és kisebbségben élő magyarok viszonylatában” (OTKA 68973, MTA Etnikai és Kisebbségkutató Intézet, résztvevő kutató).
2006 – 2008 „Nemzedékek kutatóúton”. A Szolnoki Főiskola, Mezőgazdasági Fakultása és civil szervezetek együttműködése az Észak-Alföld fejlődéséért (Szolnoki Főiskola ROP 3.31. -05/1-2206-02-0007/37), résztvevő kutató)

Terepmunka

2018 – Szatmári sváb falvak (Csanáros, Mezőfény, Mezőpetri, Kaplony), gazdasági stratégiák a rendszerváltás után
2011 – 2014 – Szamoshat (Méhtelek, Rozsály, Zajta), határdiskurzusok, transzlokális gazdasági gyakorlatok a magyar-román határon

2011 – 2014 – Kárpátalja rurális és kvázi-urbánus települései (Császlóc, Izsnyéte, Aknaszlatina, Királyháza), kulturális transferek vegyes etnikai összetételű (magyar, roma, ukrán, román) közösségekben

2010 – Bóda-völgyi falvak (Szalonna, Szendrő, Szendrőlád), társadalmi egyenlőtlenségek, egyensúlyteremtő stratégiák halmozottan hátrányos helyzetű településeken

2007 – 2015 Túrhat (Kispalád, Botpalád, Nagypalád, Uszka), hétköznapi nacionalizmus, idegenellenesség magyar-roma együttélési közösségekben

2006 – Kárpátalja tiszaháti települések (Tiszabökény, Farkasfalva, Tiszapéterfalva, Tivadarfalva, Forgolány), a szovjet politikai diktatúra társadalomtörténete

Az 5 legjelentősebb publikáció (az elmúlt 5 évből)

1. Sándor, Borbély: Rural elites and their resource politics: glocal livelihood strategies in Transcarpathia, Western Ukraine. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 33 pp. 1-30. 30 p. (2025)

2. Borbély, Sándor: Soviet time regime in rural society: Musealization and local temporal experiences in a Transcarpathian village, Western Ukraine. *Journal of Material Culture*, pp. 1–20. 20 p. (2025) <https://doi.org/10.1177/13591835251397881>

3. Borbély Sándor: Theory and Practice. Ethnographic Approaches to Cultural Heritage and an Empirical Example from Western Ukraine, *Acta Ethnographica Hungarica*, 69, 1, pp. 1-43., 2024.

4. Borbély Sándor: *Informális gyakorlatok. Hétköznapi gazdasági és politikai cselekvések Kárpátalja határvidéki régiójában*. L'Harmattan Kiadó, 2023.

5. Borbély Sándor: Economic Adaptation and Individual Livelihood Strategies in a Swabian Village in Satu Mare County. *Acta Ethnographica Hungarica*, 2021, 66, 1, pp. 201-239., 39 p.

Az 5 legjelentősebb publikáció (a tudományos karrier folyamán)

1. Borbély Sándor: *Informális gyakorlatok. Hétköznapi gazdasági és politikai cselekvések Kárpátalja határvidéki régiójában*. L'Harmattan Kiadó, 2023

2. 2019 – A diszfunkcionális ukrán nemzetállam informális alapjai – globális életvezetési stratégiák Kárpátalján a rendszerváltás után. In: Borbély Sándor – Ispán Ágota (szerk.): *Ethno-Lore*, 36 pp. 191-226., 35 p.

3. 2017 – Időtapasztalat a terepen. A történeti (historikus) megértés módszertani paradigmája a magyarországi néprajzi kutatásban. Mészáros Csaba – Vargyas Gábor (szerk.): *Ethno-Lore: A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatóintézetének Évkönyve*. 34, pp. 31-81., 51 p.

4. 2016 – Kompenzációs mechanizmusok és egyensúlyteremtő stratégiák egy vegyes (magyar-roma) etnikai összetételű határvidéki településen. *Erdélyi Társadalom*. 14, 1, pp. 191-216., 26 p.

5. 2015 – „Az ukrán, utolsó cigány” – a külföldi bevándorlás mikropolitikája egy határvidéki településen, Kispaládon. *Tér és Társadalom*. 29, 3, pp. 3-32., 30 p.

Publikációk (teljes publikációs lista)

[Közlemények a Magyar Tudományos Művek Tárában](#)

Oktatói tevékenység

Pécsi Tudományegyetem, BTK Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék
2025/2026 tavaszi félév (PhD/MA képzés):

- Gazdasági antropológia. Informális gazdasági és politikai gyakorlatok az ukrán-magyar határvidéki falusi társadalmakban (féléves kurzus, előadás)

Debreceni Egyetem BTK Néprajzi Tanszék
2025/2026 őszi félév (BA, MA, PhD képzés)

- Lokális erőforrás-gazdálkodási politikák. Ökológia és informalitás (előadás)

Debreceni Egyetem BTK Néprajzi Tanszék, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola,
Néprajzi Doktori Program
2023/2024 tavaszi félév (PhD, nappali és levelező):

- A társadalom néprajz recens elméletei (féléves PhD-kurzus, előadás)

Moszkvai Állami Lomonoszov (Orosz Föderáció) Egyetem Finnugor Tanszék

2013 – 2016 közötti egyetemi tanévekben (BA, MA képzés)?

- a magyar nyelvvel és kultúrával kapcsolatos tantárgyak oktatása (magyar lektor, a Balassi Intézet Vendégoktatói Hálózatában)

Miskolci Egyetem BTK Kulturális és Vizuális Antropológiai Intézet:

2008 – 2014 közötti egyetemi tanévekben (BA, MA képzés):

- A hermeneutikai látásmód antropológiai alkalmazása (féléves kurzus, előadás)
- Az identitás antropológiai dimenzió (féléves kurzus, előadás)
- Nemzetépítési modellek és transzietnikus gazdasági stratégiák (féléves kurzus, előadás)
- Kognitív antropológia (féléves kurzus, előadás)
- Antropológiatörténet III (féléves kurzus, szeminárium)
- Kutatásmódszertan III-IV. (féléves kurzus, szeminárium)
- Periférikus társadalmi csoportok (féléves kurzus, szeminárium)
- Hátrányos helyzetűek életmódja (féléves kurzus, szeminárium)
- Multikulturalizmus (féléves kurzus, szeminárium)
- Interkulturális kommunikáció (féléves kurzus, szeminárium)
- Társadalmi nemek antropológiája (féléves kurzus, szeminárium)
- Életmód, életstratégiák a magyarországi romáknál (féléves kurzus, szeminárium)

Fontosabb konferencia-előadások:

Pécs, 2025. szeptember 4–6.

Etnikai térképzetek és tudásreprezentációs gyakorlatok a határon túli kisebbségi magyar tudományos műhelyekben, közösségekben. Konferencia címe: IV. Országos Jelenkortörténeti Konferencia (OJTK2025)

Nyíregyháza, 2024. április 22.

Gazdasági interakciók és informális csereviszonyok (csempészet, csencselés, feketekereskedelem) az ukrán-magyar határvidéken. Konferencia címe: Határvidéken határtalanul. Szervező: Sóstói Múzeumfalú.

Budapest, 2023. május 18.

Örökségkonstrukció és időtapasztalat. A kulturális örökségteremtés antropológiai megközelítései és hétköznapi társadalmi praxisai. Konferencia címe: Örökségképzés, forrásközösségek, néprajzi műhelyek. Szervező: BTK Néprajztudományi Intézete, az ELKH-DE Néprajzi Kutatócsoport, a Néprajzi Múzeum és a Szabadtéri Néprajzi Múzeum

Budapest, 2023. február 16.

Államépítési törekvések és informális gazdasági stratégiák Kárpátalja határvidéki régiójában Konferencia, szakmai program: „Avatottak bemutatkozása 2023”. Szervező: MTA Néprajztudományi Bizottság Kulturális Antropológiai Munkabizottsága.

Budapest, 2022. november 15.

Adaptáció, reziliencia és ágencia – analitikus fogalmak és azok gyakorlati értéke az antropológiai ismeretszerzésben. Konferencia: Társadalmi és kulturális reziliencia, örökségképzés és kulturális emlékezet a Kárpát-medencében. (Magyar Tudomány Ünnepe programsorozat.) Szervező: BTK, Néprajztudományi Intézet.

Komárom (Szlovákia) 2022. szeptember 23-24.

Kisebbségi perspektívák és diszciplináris kutatások. Módszertani és ismeretelméleti paradigmák a rendszerváltás utáni kárpátaljai társadalomkutatásban. Konferencia címe: Önállóság és közvetítés (?) – A néprajzi tudományosság egy évszázada 1920-tól máig a magyar és más közép-európai kisebbségek körében. Autonomie und Mediation (?) – Ein Jahrhundert ethnographischer Wissenschaften von 1920 bis heute unter ungarischen und anderen mitteleuropäischen Minderheiten. Szervező: Fórum Kisebbségkutató Intézet komáromi Etnológiai Központja.

Budapest, 2022. április 29.

Tudományos előadás: Tájhasználat és lokális adaptációs rendszerek periférikus határvidéki régiókban. NKE EJKK Közép-Európa Kutatóintézete. NKE rektori ösztöndíjasainak záróelőadása.

Budapest, 2021. november 25–26.

Tradicionális ökológiai tudás és lokális tájhasználati praxisok Kárpátalján. Konferencia címe: III. Interdiszciplináris konferencia a kárpát-medencei magyarság társadalmi és gazdasági helyzetéről. Szervező: Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Budapest (online tér), 2021. április 26.

Informális gazdaság és ökológiai változások – a gazdasági adaptáció lokális környezeti hatásai. A workshop címe: Vidék és ökológia Közép-Európában. (Európai koraesték” című sorozat 3.) Szervező: NKE EJKK Közép-Európa Kutatóintézete.

Szlovákia (Somorja), 2019. október 3.

Informális gazdaság és diszfunkcionális állam. Recens társadalmi folyamatok az Euromajdan után Ukrajnában. Konferencia címe: Magyar kisebbségpolitika 1989-től napjainkig. Szervező: MTA TTK Kisebbségkutató Intézet – Fórum Intézet

Budapest, 2017. február 9 – 10.

Időtapasztalat a terepen. "Párhuzamos különidejűségek" a néprajzban, az antropológiában és a történettudományban. A konferencia címe: A néprajzi terepmunka kérdései. Szervező: MTA BTK Néprajztudományi Intézet.

Szeged, 2016. november 4–5.

A szovjet állampolgár találkozása a diktatórikus állammal – jutalmazási technikák és büntetési mechanizmusok a kárpátaljai magyar falvakban az államszocializmus éveiben.

- A konferencia címe: A találkozások antropológiája: múlt, jelen és jövő. Szervező: Magyar Kulturális Antropológiai Társaság (MAKAT)
Pécs, 2016. augusztus 26.
A szovjet politikai diktatúra transzformációs gyakorlatai a kárpátaljai magyar településeken – fegyelmezési technikák, adaptációs mechanizmusok az 1955– 1975 közötti években. A konferencia címe: VIII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus. Kultúratudomány és néprajz – interdiszciplináris megközelítésben c. szekció.
Budapest, 2015. december 17.
A szovjet politikai diktatúra által konstituált történeti múlt – a lokális idő-tapasztalat intézményes transzformációi Kárpátalján, az 1960-1980-as években. A konferencia címe: Idő, kultúra, társadalom – A jelen történeti szociológiái. Szervező: MTA TK Szociológiai Intézet
Budapest, 2014. szeptember 18.
Alternatív gazdasági tevékenységformák (csencselés, csempészet, feketemunka) az ukrán-magyar határvidéken. A konferencia címe: Határok, határmentiség a Kárpát-medencében. Szervező: MTA BTK Néprajztudományi Intézet
Szatmárnémeti, 2013. december 13-14.
Transzlokális gazdasági stratégiák a magyar-ukrán-román hármashatár térségében. Az MTA Néprajzi Intézete által végzett „Hármas határok vizsgálata Magyarország délnyugati, délkeleti és északkeleti térségében” című OTKA-kutatás műhelykonferenciája. Helyszín: Románia, Szatmárnémeti Megyei Múzeum
Szeltersz, 2012. augusztus 23–26.
Lokális idegentapasztalat és kategorizációs változások egy szatmári faluban (workshop-előadás). Szervező: Jakabffy Alapítvány és a kolozsvári Kisebbségkutató Intézet.
Szatmárnémeti, 2011. október 7-9.
„A magyarok az ókorba élnek tetszik tudni, mindig az ókorba”. Az idegentapasztalat történeti genealógiája egy határ menti településen, Kispaládon / Percepția străinilor într-o localitate de frontieră – Kispalád (Ungaria). A konferencia címe: Kisebbségek a Kárpát-medencében (Minorități în Bazinul Carpatic Sesiunea). Szervező: Múzeum Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Múzeumok Igazgatósága
Budapest, 2010. november 29-30.
Az idegenség tapasztalatának történeti genealógiája cigány, magyar, ukrán viszonylatban Kispaládon. A konferencia címe: Hétköznapi nacionalizmus és nemzeti radikalizmus. Szervező: MTA Nemzeti és Kisebbségkutató Intézet
Miskolc, 2007. május 30. – június 1.
Az idegen/múlt és az etnikus/jelen a kárpátaljai társadalomkutatásban. Konferencia címe: A kulturális másság reprezentációi. Szervező: Magyar Kulturális Antropológiai Társaság
Debrecen, 2006. október 27-28.
Az olvasás „retorikája” és a szöveg jelentésrétegei Dr. Fazekas Mihály ’56-os naplójában. Konferencia címe: ’56 a néphagyományban. Szervező: MTA DAB, DE Néprajzi Tanszék

Szervezeti tagság

- MTA Köztestület (2024-től)
- Magyar Néprajzi Társaság (2019-től)
- Magyar Kulturális Antropológiai Társaság (2008-tól)